

UZAKLARI II

Dünyanın ucuna yolculuk...

Osman Atasoy www.osmanatasoy.org

Buzlar arasında slalom

Antarktika'da bu mevsimde hava günün neredeyse 24 saati aydınlık. İyi ki de böyle... Zira bir yerde durduğumuz yok... Bir koydan, diğerine, bir demir yerinden ötekine devamlı hareket halindeyiz.

Antarktika'daki bu kadar hareketliliğin nedeni sadece yeni yerlere gitme isteği değil. Sık sık yön değiştiren rüzgârlarla sürüklenen buzlar yüzünden çoğu demir yeri sıkıntılı. Buzlar üzerimize gelmeye başladığında bazen aynı koyun içinde bile 24 saatte iki, üç kere yer değiştirdiğimiz oluyor.

Devamlı yön değiştiren kuvvetli rüzgârlar küçük çapta fırtınalara dönüşüyor. Sağanaklarda 55- 60 knot'a çıkan rüzgârda koltuk halatlarını tazeleyip demir zincirine ikinci bosayı tutuyor, sonra yarı donmuş yorgun bedenlerimizi Uzaklar'ın kamarasına kapatıp ısınmaya çalışıyoruz.

Kamaradaki kalorifer peteklerinden biri, daha Antarktika'ya vardığımız ilk gün patlamıştı. Eksik kapasiteyle kamarayı ısıtmak zor oluyor. Armada ılık çalan kar fırtınalarının altında birbirimize sokularak ısınmaya çalışırken Sibel ürpererek konuşuyor: "Burası insanlara göre bir yer değil, böyle giderse donacağız!"

POLONYALILAR

Port Lockroy'da hava birden azınca gene yer değiştirmek zorunda kaldık. Sabah Antarktika'ya charter yapan Polonya teknesi Selma'yı arkadaşları koya girerken görmüştük. Sahibi akşam yemeğine çağırıyor. "Bu havada gelemeyiz," diyorum, ama Pedro ısrarcı. Sanırım teknesindeki yolculardan sıkıldı, sohbet edecek yeni birilerine ihtiyaç duyuyor.

Akşama doğru teknenin büyük şişe botuyla Uzaklar'a yanaşiyor. Bizi almaya gelmiş. Kamaradan çıkarken Sibel'e bakıyorum. Kat kat giysileri, kalın eldivenleri, kulaklarını ve yüzünü saran kar başlığı, kürklü botlarıyla bir denizciden çok astronota benziyor. Benim de ondan farkım yok. Bota indiğimizde Pedro'nun halini görünce şaşırıyor, üzerimdeki kalın kutup giysilerine rağmen ürperdiğimi hissediyorum.

"Bu ne hal Pedro..." diyorum. Polonyalı denizcinin üzerinde basit bir yağmurluk, çıplak ayaklarında ise plastik banyo terlikleri! Gülerek eliyle, "biz alıştık," der gibi bir işaret yapıyor. Botun arkasındaki kocaman kıçtan takma motor homurdanarak çalışıyor. 40 knot rüzgârın altında uçar gibi yan koya geçiyoruz.

21 metrelik sac yelkenlideki 7 yolcunun tamamı Polonyalı. Yemeğin başında hepsi sessiz sakin... Konuşmaya çekiniyor gibi bir halleri var. Yanımızda

Hareketli buzlar yüzünden bazen gün içinde aynı koyda, iki üç kez yer değiştirdik.

Şişenin etiketinde “Penguen Suyu” ve “Strog 45 derece” yazıyor. İçindeki balis Rus votkasından farksız. İnsanın boğazını yakarak mideye akıyor, içini ısıtıyor.

“Çok sevimli yaratıklar, ama bir de koltuk halatlarını bağlamayı becerseler.”

getirdiğimiz büyük ‘anis’ şişesini masaya koyuyoruz. Küçük bardaklarla bir defada fondip yaparak içiyorlar. Polonya’da adet böyleymiş.

Bardaklar devrildikçe çeneler de açılıyor. Arkasından ortaya bir akordeon çıkıyor. Neşeli Slav ezgileri kamaranın aralık kaportasından soğuk ve karlı Antarktika gecesine yayılıyor.

14 ŞUBAT

Akşam kuzineden her zamankinden farklı bir koku yükseliyordu. Merakla ocağa kaynayan tencerenin kapağını kaldırıyorum. Sıcak bir buhar dalgası yarı soğuk kamaranın içine yayılıyor. Tencerede işkembe çorbası kaynıyor. Ne kadar uzun zaman oldu işkembe çorbası içmeyi... Teknede olduğundan bile haberim yoktu.

Yüzümü yalayan kokuyu iştahla içime çekiyorum. Yandaki kâsede sarımsaklı limon suyu duruyor. Sirke şişesiyle kırmızı pul biber de dolapta olmalı. Hayırdır inşallah, der gibi yüzüne baktığımı gören Sibel açıklama yapıyor: “Bugün 14 Şubat! Bugüne özel bir mönü hazırladım. Çorbanın yanında kuru fasulye pilav yiyeceğiz. Üstüne de kazandibi...”

HAVAYI OKUMAK

Rüzgâr ve buzlar yüzünden devamlı demir yeri değiştirmekten başımız döndü. Her gün hava durumunu takip etmeye çalışıyoruz. Meteorolojik haritaları SSB radyo ve ‘Pactor 3’ modemden oluşan telsiz istasyonumuz aracılığıyla alıyoruz.

‘Sailmail’ adı verilen sistem radyo dalgalarıyla çalışıyor. Bu nedenle iyonesferin gün içindeki durumunu bilmek gerekiyor. Eğer iyonesferin durumu radyo dalgalarını yansıtmaya uygun değilse bağlantı kurmak çok güç, hatta imkânsız olabilir. Atmosfer tabakalarının kalınlığını ve geçirgenliğini gösteren aylık çizelgelere bakarak en iyi zamanı seçmeye çalışıyoruz.

Antarktika’da temiz bir bağlantı kurmak için en uygun zaman sabahın erken saatleri. Ancak bazı günler gün boyu bağlantı kurmak mümkün olmuyor. Radyodan sadece parazitte benzeyen anlaşılmasız cızırtılar yükseliyor.

‘Sailmail’den ‘Grip File’ denilen hava raporlarını alıyoruz. Ama bu ‘alma’ işi evdeki bilgisayarın tek tuşuna basar gibi çabucak olmuyor. Biraz zahmetli, çokça da sabır isteyen bir iş. Önce seçtiğimiz bölgenin koordinatlarını Güney Amerikâdaki (Şili’deki) yer istasyonuna gönderiyoruz. Onlar da isteğimizi

Kat kat giysileri ve yün başlığıyla tipik bir Sibel...

Dünyanın en ünlü buzulbilimcisi Fransız Claude Lorius ve yardımcısıyla da karşılaştık.

Ortaya akordeon da çıkınca, neşeli Slav ezgileri kamaranın aralık kaportasından soğuk ve karlı Antarktika gecesine yayılıyor.

yoruyor. Kamarada ısınmaya çalışırken telsizden ‘Anne Mari’nin sesi geliyor. Horn Burnu’ndan yola çıkarken karşılaşıp kopan mandarları için kerye verdiğimiz Norveçlilerin teknesi... Antarktika’da birkaç gün içinde üst üste iki tekneyle karşılaşmak olağandışı bir durum... Hemen cevap veriyoruz. Ukrayna üssü Vernadsky’den geliyorlarmış. Yanlarında buzlarla kaplı üste mahsur kalan 4 Ukraynalı araştırmacıyı da getiriyorlarmış.

Bilim adamlarını Port Lockroy’daki İngiliz üssüne bıraktıktan sonra yanımıza gelip demirliyorlar. Akşam yemeğini dört dev Norveçlinin teknesinde yiyoruz. Hallerinden ve cüsselerinden Vikinglerin torunları oldukları net bir şekilde anlaşılıyor. Kızıl saçları, kocaman elleri var. Yüksek sesle gülerken konuşuyor, şakalaşıyorlar.

Bu sene yol buzlarla kaplı olduğu için Ukrayna üssüne ulaşan ilk tekne olmuşlar ve üste büyük bir coşkuyla karşılanmışlar. Bu tezahüratın nedeninin üstte mahsur kalan araştırmacıları kurtaracak olmaları kadar, votka stokları tükenen personele votka yapacakları şekerini götürüyor olmaları da olduğunu öğreniyoruz.

VOTKA ÜSSÜ

Norveçlilere, “Ben orada sadece bilimsel araştırma yapıldığını sanıyordum,” diyorum. Yüzüme gülümseyerek bakıyor, sonra üstten aldıkları şişelerden birini masaya koyuyorlar. Şişenin üzerindeki etiketin üstünde ‘Penguen Suyu’ altında ‘Strog 45 derece’ yazıyor. İçindeki halis Rus votkasından farksız... İnsanın boğazını yakarak mideye akıyor, içini ısıtıyor.

Ukrayna üssünde büyük bir bar olduğunu, 12 ay üste kalan personelin votka imal ettiğini, bir kilo şekerden bir kilo votka çıktığını, bütün bunları önceden bildikleri için üsse çuvala şeker götürdüklerini, personelin şekere kavuşunca çok sevindiğini, memnuniyetlerini teknenin mazot depolarını doldurmaktan başka dondurulmuş et ve kuru kumanya vererek gösterdiklerini anlatıyorlar. Sibel, “Bu kadar arzulu olduklarına göre yakında buzdan votka yapmayı da keşfederler,” diyor.

DENİZ TACİRLERİ

Buzlar izin verdiği kadar güneye inmek istiyoruz. Ancak daha güneydeki demir yerleri ve yol üstündeki buzların kalınlığı hakkında fazla bilgimiz yok. Bir gün Pelagic Australis adlı büyük yata rastlıyoruz. Az ilerimizde demirli devasa yat yüzen bir tankı andırıyor. Bu teknenin sahibi Skip Novak denizcilik dünyasında çok tanınan bir isim. Yıllarca okyanus yarışçılığı yapmış. Antarktika’ya charter seferlerini ilk defa başlatan da o. Bu suları avucunun içi gibi bildiğini diğer denizcilerden duymuştuk.

Telsizle arayıp güneydeki buz durumunu ve ellerinde ayrıntılı harita olup olmadığını soruyorum. Teknenin bu seferinde kaptanlık yapan ve Ushuaia’dan da kısa bir tanışıklığımız olan Miles tek bir cümleyle cevap veriyor: “Bizde ayrıntılı harita yok!” Ve telsizi kapatıyor.

Telsiz başında ikimiz de buz kesiyoruz. Sibe’le, “Bu kadar zamandır denizdeyim, ilk defa bir denizcinin böyle davrandığına şahit oluyorum, hem de dünyanın böylesine ücra bir köşesinde, sen ne dersin” diyorum. Sibel’in cevabı epey düşündürücü: “Bunlar artık denizci değil ki, deniz tüccarı olmuşlar...” Galiba doğru... İşin içine para, kâr hırsı girince denizciler denizciliklerinden çıkıp başka bir şey oluyorlar. Antarktika’daki yegâne kötü anımız Port Lockroy’da yaşadığımız bu tecrübe oluyor. **MBY**

Antarktika insanların değil, penguenlerin yurdu.

